

Ålands fredsinstitut

The Åland Islands Peace Institute

NGO in Special Consultative Status with the Economic and Social Council of the United Nations

Inte bara en ekonomisk kris

Problemen i ett land som Grekland är betydligt mer komplexa än budgetunderskott och betalningsbalanser. Om EU vill utveckla Europa måste man ta med hela problematiken i diskursen.

Krisen i Grekland är inte enbart ekonomisk. Om det europeiska projektet för ekonomisk integration, demokrati och fred ska lyckas måste dessa flerfaldiga utmaningar tas på allvar.

Situationen i Grekland, som en av flera kriser runt om Europa, är inte enkel. Den är tragisk för de hundratusentals greker som står utan jobb och inte kan klara sin egen och familjens försörjning. Arbetslösheten drabbar kvinnor och ungdomar hårdast.

Det finns nu en fattigdom som Grekland inte har upplevt sedan andra världskriget och den tyska ockupationen, då svältande människor i storstäderna fick gå och leta bland sopor för att finna resterna av citronklyftor som skulle säkra vitamintillförseln.

Till skillnad från hur saken oftast beskrivs har Grekland nu drabbats inte av en, utan snarare av tre parallella kriser. De tre krisernas toppar sammanfaller och risken finns att de kan omvandlas till en högplatå på väg mot kollaps för staten och för det grekiska samhället.

1. Den första och svåraste krisen är politisk. Den i sin tur har tre ömsesidigt beroende delar:

- Den överdimensionerade och ineffektiva offentliga sektorn klarar inte av att förse medborgarna med grundläggande service, såsom vård, utbildning och en fungerande rättsapparat.
- Det partipolitiska systemet är bipolärt med två huvudinriktningar (vänstern och högern) men båda dessa inriktningar följer traditionen av inavel och klientelism, där poster och tjänster ges som belöning för lojalitet och outtalade klanlika vänskapsband. Nya alternativ ses med misstanke, inte bara inom de segmenterade partierna utan även från utlandet.
- Stora och drabbade samhällsgrupper saknar politisk röst. Det gäller de arbetslösa som saknar fackföreningarnas stöd, ungdomar som inte längre har minnen av oppositionen mot juntan, utlandsgreker (flera miljoner och ökande) som inte får rösta om man inte reser hem till Grekland för att delta i val och invandrare utan grekiskt medborgarskap.

2. Den andra krisen är ekonomisk.

Det är den som är känd, såsom budgetunderskott och betalningssvårigheter.

Det som är mindre känt är att det är det multinationella riskkapitalbolaget Goldman Sachs som samarbetade med flera grekiska regeringar i flera år i syfte att maskera statens underskott.

Det var först år 2010 som den grekiska regeringen reagerade, avbröt samarbetet med Goldman Sachs och meddelade att skuldläget var ett annat än man tidigare gjort gällande. Härmed har grekerna visat att de ämnar hantera situationen.

Bankerna som år efter år har beviljat gigantiska, oansvariga lån till de grekiska regeringarna är också de som får göra de stora vinsterna när Internationella valutafonden och Europeiska centra-

banken beviljar stödpaket som inte kanaliseras direkt till grekerna utan genom de banker som har varit med och skapat problemen.

De grekiska försvarsutgifterna fortsätter att öka, särskilt när Nato vill säkra kontrollen av sydöstra Medelhavet då oron är stor både i Mellanöstern och i Nordafrika. Tidigare försvarsministern Tzohatzopoulos står i dag inför rätta i Grekland, misstänkt för att ha mottagit mutor om flera miljoner euro från den tyska försvarsindustrin med Ferrostaal i spetsen, i samband med försäljning av tyska ubåtar till den grekiska marinen.

3. Den tredje krisen är social. Europeiska unionens asylsystem innebär att invandrare och flyktingar ska tas emot och hanteras i det första EU-land dit de kommer.

Under 1990-talet flydde till Grekland människor som drabbats av kriget i forna Jugoslavien. Under 2000-talet gjorde EU-utvidgningen att ytterligare många sökte sig till Grekland från Albanien, Bulgarien och Rumänien i förhoppning om att kunna ta sig vidare till andra rikare länder i Europa. Konflikterna i Irak, Afghanistan, Pakistan, Syrien och Mellanöstern och den blodiga arabiska våren har resulterat i att över en miljon människor flytt till Grekland på några få år, vilket betyder en ökning av de inflyttades andel av befolkningen från 1 till 10 procent under två decennier.

I ett läge där denna ökning sammanfaller med både politisk och ekonomisk kris är konsekvenserna förödande.

Ett sätt att mäta effekten är att konstatera att Grekland, trots en relativt liten befolkning, är i dag på åttonde plats bland europeiska länder vad gäller ärenden inför Europadomstolen för mänskliga rättigheter. Det kan ses som ett tecken på ett land i djup kris.

Utmaningarna för grekerna är enorma. Men lösningarna kan inte skapas av grekerna ensamma. Europas regeringar vill inte gärna se de strukturproblem som finns i det europeiska projektet. Behovet av stöd och kunskapsöverföring för politisk pluralism, statsuppbyggnad, förvaltningsreformer och kontrollsystem finns inte bara i Grekland utan i hela Balkan och stora delar av Östeuropa, som är i situationer mer eller mindre lika den i Grekland. Diktaturer, enpartisystem, nepotism, inbördeskrig och grova kränkningar av människors värdighet har lämnat spår som är svåra att förena med den moderna demokratiska staten som är idealet i Europasamarbetet.

Den rådande liberaliserings- och tillväxtmodellen fungerar inte, i alla fall vad gäller länder med laissez-faire-strukturer som tillåter ekonomiska intressen och prioriteringar att dominera över allmänna intressen som tillmötesgår medborgarnas grundläggande behov och som kan säkra demokratin och freden i Europa.

Om Europeiska unionen vill bidra till kontinentens utveckling, demokratisering och fred måste komplexiteten i dessa problem tas på allvar genom omfattande diskussioner som sträcker sig längre än till budgetunderskott och betalningsbalanser och som inkluderar både kort- och långsiktiga åtgärder på de ovan nämnda frågorna.

Sia Spiliopoulou Åkermark

docent i folkrätt och direktör för Ålands fredsinstitut

Publicerad i Upsala nya Tidning (UNT) 2/6 2013